אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא מה לכלי חרס שכן אין מטמא מגבו תאמר באדם שמטמא מגבו אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן אדרבה כלי חרס חמור שכן מטמא מאוירו אשכחן בלוע דלמעלה בלוע דלמטה מנלן קל וחומר ומה למעלה שאינו עושה עיכול מציל למטה שעושה עיכול אינו דין שמציל בלום עושה עיכול למטה אלא על ידי מעלה אפי' הכי עיכול דלמטה רב אשכחן בלוע דאדם בלוע דבהמה מנלן קל וחומר ומה אדם שמטמא מחיים מציל בבלוע בהמה שאינה מטמאה מחיים אינו דין שתציל בבלוע מה לאדם שכן צריך שהייה בבית המנוגע תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה בבית המנוגע בהמה דאינה צריכה שהייה בבית המנוגע למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי דתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכל בליפתן אמר רבא תרוייהו תנהי טומאה בלועה תנינא טהרה בלועה תנינא טומאה בלועה דתנן בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו טהרה בלועה תנינא דתנן בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמה שהיתה כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה דלא מטמיא לה מטמאה לטהורה והא

אדם. שמעבר טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע: **מה לכלי חרס.** דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו שכן יש בו צד קל אחר שאינו מטמא מגבו: **אטו אנן מגבו קאמרינן.** מי ילפינן גב אדם מגב כלי חרס דתיפרוך הכי: **מתוכו קאמרינן.** תוך דאדם גמרינן מתוך כלי חרס וכ"ש דקל וחומר אלימא הוא דאדרבה תוך כלי חרס חמור מתוכו של אדם: **שכן מטמא מאוירו.** בלא נגיעה מה שאין כן באדם הלכך קל וחומר מה אויר כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא [ב]מבליע טהרה שבו מליטמא אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא הואיל וקל הוא שאין מקבל אויר האדם טומאה לעולם: **דלמעלה.** דרך פיו כדכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה: **דלמטה.** תחב לו דרך בית הריעי עד שנבלע וכגון שהיה א] תחוב בשפופרת ולא טימאו בכניסתו במגע: **מנין.** שלאחר מכאן לא יטמאנו (א) במשא הואיל ובלוע: **אלא ע"י מעלה.** אם לא יכנס דרך הפה לא יתעכל במעיים לעולם: **עיכול דלמטה רב.** בפה אינו מתעכל כל כך עד שיורד למטה: **צריך שהייה.** לטמא בגדים שהוא לבוש דכתיב (שם יד) והבא אל הבית יטמא ג]ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) ומוקמינן לה בתורת כהנים ד) לשוהה שיעור אכילה: **תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה.** שאם נכנסת טעונה כלים הרי הן טמאים מיד דוהבא אל הבית קרינא בהו: ומשנינן **למאי הלכתא.** אמרת אין צריכה שהייה על כרחך לכלים שעליה דהא לאו בת מילבש בגדים היא אלא דרך משוי ודרך משוי אדם גופיה לא בעי שהייה שאם לא היה לבוש בגדיו אלא נטלם על כתפו ונכנס טמאין מיד: **וטבעותיו בידיו.** בקומצו שלא כדרך מלבוש: **טמאין מיד.** דקרינא נמי בכלים והבא אל הבית: **היה לבוש כליו כו'.** הוו להו בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישהא שיעור אכילה: **פרס.** חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:): **תרוייהו תנהי.** קושיא היא. כלומר מאי אשמועינן רבה: **טמאה.** טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל ג.) חרב [במדבר יט] הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שנבלעה: **טובל ואוכל בתרומה.** דמשנבלעה אינה מטמאה: **[הקיאה טמאה].** דלא אהני ליה טבילת האדם: **וטמאתו.** שנגעה בו ביציאתה: **והזה.** בשלישי: **ושנה.** בשביעי: **הרי היא כמה שהיתה.** טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משנבלעה דאי טמאה היכי מצי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה. ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביציאתה במגעו: **כי קאמר רבה כו'.** דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל ד]ואוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מודיו לא שטף במים ה) וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי דתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים דאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם ה]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא: והא

אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן. תימה ו] מה נפשך מ"מ פריך שפיר דאין תעבור הטומאה כיון דגבו טהור ויש לומר ז] דאדם נמי תוכו טהור מציל ואיכא למיעבד ק"ו הכי ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא ח] מציל ב) (תוכו) על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם שמציל וחוצץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל תוכו על טהרה שבתוכו מליטמא וא"ת כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו הייני מקל וחומר דכלי חרס א"כ נימא דיו ולא יציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב כמו כלי חרס המוקף צמיד פתיל דמיטמא בהיסט הזב כדאמרינן בסוף הנזקין (גיטין סא:) וליחוש שמא הסיטה אשתו נדה ואילו בתוספתא' דאהלו' (פט"ו) תני בהדיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב דאמרו להם בית הלל אי אתם מודים בבליעת טבעת ונכנס לאהל המת כו' אמרו להם בית שמאי לא אם אמרה בטבעת שהיא טהורה ט] בהיסט וי"ל דעבדי ק"ו מפכים קטנים המוקף צמיד פתיל דאפילו בלא היקף (ב) טהורים במשא הזב לפי שאין באים לכלל מגע לפי שאין סופן להפתח ואת שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכד:): **דלמטה** מנא לן. דבלוע דלמטה נמי טהור כדמוכח מתניתין דעובר ומיהו נמי דטמאה הייני מדרבנן כלקמן ועוד דהשתא ס"ד דרבה מודה בשתי טבעות ומיהו היא בשתי טבעות: **בלוע** בבהמה מנא לן. דבהמה לא מטמאה כדמוכח ההוא כלב דאכל בשר המת לקמן בהעור והרוטב (דף קכו.): **למאי** הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי. וא"ת דלמא אפי' בכלים שהיא לבושה דשייך בהו מלבוש כדאשכחן גבי הולאת שבת בפרק במה בהמה יוצאה (שבת נג.) בדברים שחשובים לה למלבוש ועוד הקשה רבינו אפרים דבתורת כהנים ממעט בהמה וכותי דלא בעו שהייה בכלים שהן לבושים מוכחא בגדיו המטמא בגדים מציל בבית המנוגע כותי ובהמה שאינם מטמאים בגדים אינם מצילים בבית המנוגע משמע דבת מלבוש היא אלא דמעטיה קרא דומיא דכותי דשייך ביה מלבוש וי"ל דבהמה אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי כעל גבה כיון דאין מטמא מכחה דלאו בת טומאה היא וגבי אדם נמי כה"ג כשאין מטמאין מכחו כגון בגדים שעל גביו לא בעי שהייה אבל בגדים שהוא לבוש בטלים אגביה ומכחו בא להם הטומאה וגזרת הכתוב היא שאין לו כח לטמאם עד שישהה ולפירוש זה דטומאת בגדים שהוא לבוש מחמת האדם הם באים אם כולו בפנים וידו מבחוץ וטבעת באלבע טמאה הטבעת ואם הוא מבחוץ וידו בפנים וטבעת באלבע הטבעת טהורה דבטלה אגביה והוא טהור דרובו לחוץ וקשה דבתורת כהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר דתנא היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידו ושהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעותיו בידו רבי יהודה מטמא מיד וחכ"א בכדי אכילת פרס ושמא התם מדרבנן הוא ולא מדאורייתא ומחמיר רבי יהודה לטמא מיד משום דאין הטומאה באה להם מכח האדם: **אמר** רבא תרוייהו תנהו. לאו מטומאה בלועה פריך דרבה נמי כשם קאמר משמע שגם לרבה היה פשוט מתוך המשנה אלא מטהרה בלועה פריך דטהרה נמי תנן כמו טומאה ולמה פשוט לו זה יותר מזה: **בלע** טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה. בטמא טומאת מת איירי דחרב הרי הוא כחלל ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה לא היה מועיל לו טבילה דנהי דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע במשא מטמא וא"ת ודלמא בטבעת שנטמא בשרץ איירי וי"ל דבתר דההיא דטבעת טהורה מיתניא במסכת מקואות (פ"י מ"ח) ועוד אי בטומאת שרץ אם כן לא הויא אלא ראשון והיכי קתני דמטמא את האדם והא אין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: **כי** קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות. פירש בקונטרס דאי ממתניתין ה"א הא דטבעת לא מטמאה האדם לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמר בנדה (דף מג:) וליכא למימר דנטמא במשא שאין משא אלא במי שהטומאה באה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פט"ו מהלכות טומאת צרעת הל"ו:
לו ב מיי' שם הלכה ח:
לז ג מיי' פ"ב מהלכות מקואות הלכה ח:

◆

שיטה מקובצת

א] בלע טבעת (בהמה) טמאה כו'. נ"ב ע' תוספות מנחות ס"ט ע"א: ב] מבליע טהרה שבו מליטמא שיש חומר באוירו לו ואע"פ שמיטמא בלא צמיד פתיל אדם שמבליע טומאה שבתוכו: ג] ולא כתיב כבוס בגדים וכתיב והאוכל בבית יכבס: ד] ואוכל דמשמע דלא מטמיא: ה] הרי הן כמונחין בתוכו וליטמא. נ"ב נ"א ברש"י כ"י הרי הן כמסותרים בתיבה וליטמא כו': ו] תימה מה בכך מ"מ פריך שפיר: ז] וי"ל דאדם נמי דתוכו טהור. נ"ב משום דבית הסתרים הוא ע"כ: ח] מציל על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם: ט] שהיא טהורה בהיסט הזב וי"ל דעבדינן ק"ו:

א) נראה דל"ל מבליע טהרה שבו מלטמא ע"י צמיד פתיל ואע"פ שיש חומר שמטמא מאוירו אדם שמבליע וכו'.

◆

רבינו גרשום

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כדאמרי' דאכל סמוך לשקיעת החמה אעפ"כ לא מטמא הגוף אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו אע"ג שנטמא לאחר שבלע טבעת טהורה שאינה טמאה בתוך הגוף: מה לכלי חרש שאינו מטמא מגבו. כלומר דין שמציל על טהרה שבתוכו שאינו מטמא מגבו: אנן מתוכו קאמרינן. כלומר ומתוכו אינו קל כלי חרש מאדם כשם שאדם מטמא מתוכו כך כלי חרש מטמא מתוכו ואעפ"כ מציל על הטהרות שבתוכו וק"ו כדקאי קאי: אדרבה כלי חרש חמור. בניחותא קא אתי כלומר אדרבה כלי חרש חמור שכן מטמא מאוירו שיציל על טהרות שבתוכו: בלוע דלמטה מנא לן. כלו' אשכחן שבלעו דרך פיו הטומאה כדאמרינן לעיל (האוכל) [אכל] בלוע דלמטה שבלען דרך שתן מנלן דטומאה בלועה אינה מטמאה: ומה למעלה שאינו כו'. כלומר מציל מלטמא אחרים שנבלע למטה שעושה עיכול כלומר וחשוב כאין אינו דין שמציל שלא יטמא: ובלום עושה עיכול למטה כו'. כלומר ולאו ק"ו הוא: אשכחן בליעה דאדם שאינה מטמאה דבהמה מנלן. כגון עובר שמת בתוך מעיה דאמרינן במתניתין הושיט הרועה את ידו בתוך מעיה בין בהמה טמאה בין בהמה טהורה טהור: מה לאדם. שצריך שהייה בבית המנוגע והוא קל לענין טומאה דאין טמאין כלים שעליו עד שישהה בכדי אכילת פרס לכלים שעל גביו אבל היו בידיו הוא והן טמאין מיד כיון דנקיט להו בידיה חשובין כהוא בעצמו: ואם היה לבוש כליו [צריך שישהה] בכדי אכילת פרס אלו ארבעה ביצים כדמפרשינן במס' עירובין פת חטין כו' דמפקינן מארץ חטה שכל הפסוק כולו לשיעורין נאמר: אמר רבא תרויהו תנהו. כלומר מה אתא רבה לאשמועינן: בלע טבעת טמאה טובל ואוכל תרומתו לערב. כלומר אע"פ שטבעת טמאה במעיו: דלא מטמאה ליה. טמאה לטהורה במעיו:

מסורת הש"ס

א) ברכות מא. עירובין ד. נגעים פי"ג מ"ט סוכה ה., ב) מקואות פ"י משנה ח, ג) שם, ד) [תזריע פרק ה], ה) [ויקרא טו], ו) עיין רש"א, ז) ר"ת מ"ו,

◆

גליון הש"ס

גמ' טומאה בלועה דתנן. עיין כלים פ"ח מ"ה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנין וכו' במשא. נ"ב דבמגע בלא"ה אינו מטמא מכח בית הסתרים ולא הבנתי למה פירש"י דאיירי בתחוב בשפופרת דלמא האי בעיא היא אם אינו מטמא במשא אחר שטבל כמו דאיירי בטומאה בלועה למעלה: (ב) תוס' ד"ה אטו וכו' דאפי' בלא היקף טהורים, נ"ב עיין פירש"י פרק ר"ע דף פד ע"ב בד"ה ודין הוא וכן בב"ק דף כ"ה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י בד"ה דלמטה וכו' תחוב בשפופרת. נ"ב ע' א"ר ש"ם: ב] תוס' ד"ה אטו וכו' בפני הטומאה שבתוכו מליטמא מליל תוכו. נמחק מלת תוכו. וע"ע עיין מהרמ"ל למוחק זה ומהרש"א ז"ל מקיימו היטיב ועיין חידושי הר"ן ותכן מלת מה נפשך דנקטו התוס' בלשונם:

◆

מוסף רש"י

הנכנס לבית המנוגע. בבית המנוגע כתיב והבא אל הבית יטמא עד הערב ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו, בשוהה שיעור אכילה ואפילו לא יאכל, מדכתיב בשוכב והשוכב בבית יכבס את בגדיו, הלכך הנכנס בו ונושא את בגדיו עמו שלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו יטמאים מיד, שאף כהן אני קורא והבא אל הבית, וכשהוא לבוש בהן בעי שהייה (ברכות מא וכעי"ז עירובין ד. וסוכה ה.). **היה לבוש כליו.** דאיקרו להו בגדיו (שם) וכן כולם דרך לבישתן קריין בגדיו וכטלין אלו (עירובין שם). **הוא טמא מיד.** דכתיב והבא אל הבית יטמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאוכל בבית יכבס וגו', ודרשינן בת"כ אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין, ת"ל יכבס בגדיו ריבה, שתי פעמים כתיב יכבס בגדיו, ואם סופנו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיבוס בגדים עד שישהה כדי אכילה, וגופו טמא מיד דהכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כיבוס בגדים, והאוכל בבית דהיינו שוהה כדי אכילה יכבס בגדיו (סוכה שם ובעי"ז עירובין שם). **אכילת פרס.** חצי ככר שמשערי בו חכמים את העירוב שהוא כולו מזון שתי סעודות וחציו מזון סעודה אחת (ברכות שם). ד' ביצים הן מזון סעודה בינונית, פרס לשון פריסה שבשיעורו נחלי ככר האמור בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם אליה לבית המנוגע (עירובין שם). **פת חטים.** נאכלת מהר (ברכות שם) שהיתה מועטת משל שעורים (סוכה שם). **מיסב.** דרך הסיבה שהיא נאכלת מהר שאינו פונה אנה ואנה (ברכות שם) שהייה זו כהסיבה שיעוריו ולא כנאכלת בעמידה והילך וכא שהוא סוכה אכילתו יותר (עירובין שם) מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טרוד בדברים אחרים (סוכה שם). **ואוכל בליפתן.** שנאכלת מהר (עירובין שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones